

ресурс]. – Режим доступу: <http://ua.textreferat.com/referat-16760-1.html>. 6. Кочерхан М. П. Зіставне мовознавство: методи, принципи, аспекти й рівні дослідження // Мовознавство. – 2006. – № 5.

Bibliography(transliterated): 1. *Linguistic Encyclopedia*. Moscow, 1999. 112–114. Print. 2. *History of Linguistics 19-20 centuries. in the essays and book excerpts*. Vol. 1–2. Moscow, 1964–65. Print. 3. Biletskyy, A. On Language and Linguistics. Web. 20 March 2015 <<http://www.twirpx.com/file/146534>>. 4. *General Linguistics*. 3rd edition, supplemented. Kyiv: Academy, 2012. 5. Kocherhan, M. P. Outstanding Ukrainian linguists different periods. Web. 20 March 2015 <<http://ua.textreferat.com/referat-16760-1.html>>. 6. Kocherhan, M. P. "Comparable Language: methods, principles, aspects and levels of study." *Linguistics*. 2006. No. 5. Print.

Робота рекомендована до друку доц., канд. філол. наук Циганенко В.Л.
Надійшла (received) 25.03.2015.

УДК 572.925(477) «04/19» – 044.16:340.157

Е. В. ЛЕВЧЕНКО, студент, ХНУРЕ, Харків;
О. Г. МАХОНІНА, викладач, ХНУРЕ, Харків

ДО ПИТАННЯ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

У статті досліджується розвиток духовної культури українського суспільства у різноманітних сферах. Зокрема представлені такі напрямки розвитку як релігія, література, образотворче мистецтво, архітектура та інші. Окрему увагу присвячено питанню про національну мову. Також дослідження охоплює виявлення історичних чинників, що обумовили формування духовної спадщини нашого народу. Вивчаються здобутки та проблеми української духовної культури в умовах трансформації на сучасному етапі.

Ключові слова: духовна, культура, суспільство, мистецтво, релігія, мова.

Вступ. Актуальність дослідження обґрунтована тим, що в наш час існує проблема збереження культури українського народу і відродження мистецької діяльності нашого суспільства. Духовна культура багата і багатогранна. Культура виникла на древніх стадіях розвитку суспільства і нерозривно пов'язана з його історією. Ознакою культури є обов'язкове її введення в усі сфери життя суспільства і особи. Українська духовна культура утілила в собі головні етнічні ознаки народу, набула рис унікальності. Знання таких духовних скарбів народу, як мова, освіта, мистецтво, народна творчість і релігійні вірування – це шлях до відродження української нації.

Мета даної статті: проаналізувати духовної культури суспільства на сучасному етапі; визначити шляхи формування духовності особистості через менталітет та мову українського народу; дати аналіз основних проблем

© Е. В. Левченко, О. Г. Махоніна, 2015

духовної культури українського суспільства в умовах трансформації.

Основні результати дослідження. Головним чинником, що вплинув на формування української культури, було прийняття в X ст. Київською Руссю християнства. З одного боку, воно привело до входження Київської Русі в загальноєвропейський культурний простір, що носило на перших порах характер запозичення накопичених в цьому просторі цінностей. З іншої – до тісного зв'язку культури з релігією, що виразилася в літературі в переважанні релігійних жанрів, в архітектурі – в переважній спрямованості зусиль і талантів на побудову храмів і так далі.

Причиною затяжного економічного занепаду стало татаро-монгольське нашествя. У ряді виробництв спостерігалось падіння або забуття складної техніки, спрощувалася реміснича промисловість. На тривалий час було призупинено будівництво. Центром духовної культури залишалася православна церква.

Головним центром української культури після занепаду Київського і Чернігівського князівств стало Галицько-волинське князівство. Ситуація стала поступово мінятися з входженням українських земель до складу Великого князівства Литовського. У культурі стає помітним західноєвропейський вплив. Його поєднання з місцевими традиціями визначило культурний зміст епохи. Значних висот досягли наукові знання в гуманітарних областях: філософія, історія. Розвивалися світські мотиви в літературі. Архітектура храмів придбаває риси готичного стилю, поширеного в у міському будівництві Європи. Тривав розвиток різних жанрів народного мистецтва : декоративно-прикладного, музичного, театрального. Народна творчість збагачувалася героїчними, визвольними мотивами.

Довгий час спостерігалась стабілізація і пожвавлення економічного життя, зростання міст. На Волині і в Галичині все ширше практикувалося будівництво світських споруд не з дерева, а з каменю і цеглини, в XV столітті у Львові було побудовано водопровід.

Люблінська унія в 1569 р. українські землі виявилися під володінням Речі Посполитій. Позиція соціальної еліти в нових умовах була неоднозначною. Своєю меценатською діяльністю прославилися князь Костянтин (Василь) Острозький, князь Юрій Слуцький, Єлизавета Гулечівна. Проте більшість українських феодалів, верхівка духовенства в умовах панування Речі Посполитої віддалялися від національної культури - мови, традицій, православної віри і сприймали польську культуру.

Задачу духовного лідера народу узяло на себе козацтво – самобутня громадська організація, що сформувалася в XV–XVI ст. Саме козацтво підхопило традицію національної державності, виступило захисником православної церкви, української мови.

Завжди актуальним питанням розвитку культури є питання про національну мову. У 1989 р. Верховною Радою був ухвалений «Закон про мови

в Українській РСР». Статус української мови як державної закріпила Конституція України. З прийняття нового законодавства розпочався процес переходу на українську мову державних органів, засобів масової інформації, установ культури, освіти.

Система вищої освіти зазнала певних змін. Для підвищення її рівня введена система акредитації. Найбільші учбові заклади отримують статус Національних, наприклад, Національний Київський університет імені Тараса Шевченка, Національний університет «Києво-Могилянська академія». Окрім державних, з'являється велика кількість комерційних вузів. Внаслідок цього кількість різного роду інститутів, академій, університетів виросло майже удвічі. На Конференції міністрів освіти країн Європи у Бергені (Норвегія) Україна приєдналася до Болонського процесу. Модель Європейської вищої освіти закладено Болонським процесом, який покликаний сприяти зростанню якості освіти, підвищенню конкурентоспроможності ВНЗ і взаємному визнанню дипломів країн-учасниць Болонського процесу. Ще в червні 1999 року у Болонії міністри освіти 29 європейських країн підписали «Декларацію про Європейський простір для вищої освіти».

Література в сучасній Україні продовжує розвиватись. Поети і письменники об'єднані в Союзі письменників України. Серед письменників нового покоління – Юрій Андрухович, Сергій Жадан, Олександр Ірванець, Юрій Іздрик, Оксана Забужко, Ігор Павлюк і інші. Українська література сьогодення – це література, створена сучасними українськими письменниками. Термін «сучасна українська література» багатозначний, проте коли точно не вказано, з якого моменту літературу називають сучасною, часто мають на увазі сукупність творів, написаних з часу надбання Україною незалежності в 1991 р.

Для нової україномовної літератури характерне зниження пафосу типового для соцреалізму. Багато творів відмічені іронією, переоцінкою цінностей і зверненням до тих, які були заборонені за радянських часів. Також завдяки доступу до творів зарубіжних авторів, до українських творів 1920–1930-х р. і до літератури української діаспори в сучасній літературі значно розширилося стильове різноманіття.

Особливістю творчості українських поетів 1990-х і 2000-х являється застосування мультимедіа і перформанси. Так Юрій Андрухович виконував свої вірші разом з групою «Карбидо», а Сергій Жадан – разом з групою «Собаки в космосі». Для цього періоду характерно також велика кількість фестивалів і слемів. Важливим літературним фестивалем сучасної України став щорічний Форум видавців у Львові.

Українська культура бере свої витoki з мистецтва Русі, а упродовж історії розвивалося в руслі як європейських так і, пізніше, російських тенденцій. Розвиток сучасного мистецтва пов'язаний з функціонуванням ряду державних установ, концертних організацій, творчих союзів і учбових за-

кладів, що знаходяться у веденні Міністерства культури України.

Нині відомо немало прикладів позитивних зрушень в області художнього напрямку. Так, аналізуючи творчий потенціал проекту «Музичні вечори в Андріївській церкві», можна стверджувати, що організатори проекту успішно вирішують проблему пошуку альтернативних форм залучення засобів для підготовки нового покоління музикантів, виховання творчих осіб, художників. Подібну роботу проводить «Український філармонічний союз» і симфонічна капела «Ренесанс», створюючи умови для розвитку молодих талантів, виходу їх на широку аудиторію як в Україні, так і за її межами.

Сучасна архітектура стає глобальнішою, плюралістичною за творчим напрямом, але одночасно значиму роль грають нові творчі пошуки прогресивних напрямів, принципів і прийняття рішення форм і змісту в архітектурі. Простежуються в архітектурі два головні шляхи розвитку архітектури з національними українськими ознаками.

Використання архітектурних форм і прийомів барочної спадщини і об'ємно-просторових і архітектурно-художніх форм і прийомів народної архітектури (удома і храму). Прикладами першого шляху служать такі яскраві споруди, як: Міністерство фінансів України в Києві 2001 р. (арх. В. Гальченко, Г. Довженка, А. Цветков); житловий дев'ятиповерховий будинок по вулиці Січневого повстання, 10 в Києві, побудований в ХХІ ст. (арх. В. Ежов, С. Ежов, В. Селиванов); галерея мистецтв в Полтаві, споруджена в ХХІ ст. (Ю. Олейник).

Об'ємно-просторові форми народного дерев'яного храму: церква Святого Євгенія в храмовому комплексі, розташованому в с. Буки Свірського району Київської області і запроектованому в ХХІ ст. (арх. Ю. Бабич, К. Капінус, Ю. Рейтерович); церква Покриву Богоматері у Білій Церкві, запроектована 1997 р. (арх. Ю. Бабич, Т. Мусієнко); церква Миколи Чудотворця в Києві на Подолі, яка була побудована в 2003–2004 рр. (арх. Ю. Лосицький, Е. Мирошніченко); Андріївська церква у Вишгороді Київської області, побудована в 1991–1993 рр. (арх. Ю. Лосицький).

Архітектурні форми і прийоми народної домашньої архітектури відбилися в таких будинках:

- дитячому саду на 140 місць, розташованому на Троєщині в Києві, 1992 р. (арх. В. Ісак, І. Авдєєв, В. Воронов);
- реконструкції будинків на Подолі в Києві по вул. Спаській і Константиновській, 2001 р. (арх. Ю. Мельничук, Н. Печенов, Л. Гранин, А. Шульга);
- в офісно-торговому центрі по вул. Ярославів Вал, 23 в Києві, 2003–2004 рр. (арх. А. Пашенко, С. Здоренко, С. Городецький).

Пануючою релігією в Україні є християнство, представлене православними, протестантськими і католицькими конфесіями. Центральне місце займає Українська православна церква Московського Патріархату (УПЦ

МП). Вона має незалежний від Москви Священний Синод, який вибирає і поставляє своїх єпископів; самостійним бюджетом; окремим статусом юридичної особи; правом бути представником від імені України на православних заходах загальноцерковного значення. Католиків (усіх обрядів) на Україні, за даними «Annuario Pontificio» (Папського Щорічника) за 2009 рік, складає 4 801 879 чоловік в 4 293 громадах.

У роки незалежної держави кількість релігійних громад постійно збільшується, ця динаміка має стійку тенденцію. Нині в Україні діють 24947 релігійних організацій, які представлені більш ніж сотнею конфесій, течій, напрямів. Впливовими церквами в Україні являються Українська Православна Церква, Українська Греко-католицька Церква. Діють також численні римсько-католицькі і протестантські громади, збільшується число синагог. Останніми роками великої популярності набувають нетрадиційні для України східні вірування.

Висновок. Таким чином, проблеми становлення духовної цілісності сучасного українця обумовлені особливостями ментальності, глобалізаційними і трансформаційними процесами суспільства. Існуючі проблеми пояснюються зростанням ролі особистості в системі духовного світу. То є вимоги еволюційного розвитку людини, які мають бути нею виконані.

Список літератури: 1. Горанов К. Н. Культура и искусство в быстро меняющемся мире / К. Н. Горанов // Искусство в системе культуры. – Л. : Мысль, 1981. – С. 914. 2. Діденко В. Ф. Людина і світ / В. Ф. Діденко. – К. : Педагогіка, 1996. – 168 с. 3. Носков В. И., Кальянов А. В., Мирошниченко О. В. Профсоюзы и проблемы формирования духовности в период трансформации общества / В. И. Носков // Международная научно-практическая конференция (доклады, тезисы, выступления): Рекомендации. – Ч. 2. – Донецк: Донецкий облсовпроф, 2004. – С. 45–50. 4. Палеха Ю. И. Ключі до успіху або організаційна та управлінська культури / Ю. И. Палеха. – К. : Вид-во Європейського університету фінансів, інформ. систем. менеджменту і бізнесу, 2000. – 211 с.

Bibliography (transliterated). 1. Goranov, K. N. "Kul'tura i iskusstvo v bystro menyayushchemsya mire." *Iskusstvo v sisteme kul'tury*. Leningrad: Mysl', 1981. 914. Print. 2. Didenko, V. F. *Man and world*. Kyiv: Pedagogics, 1996. Print. 3. Noskov, V. I., and A. V. Kal'yanov, O. V. "Miroshnichenko. Profsoyuzy i problemy formirovaniya dukhovnosti in period transformatsii obschestva" *Mezhdunarodnaya nauchno-prakticheskaya konferenciya (doklady, tezisyy, vystupleniya): Rekomendacii*. Part 2. Donetsk: Doneckiy oblsovprof, 2004. 45-504. Print. 4. Palekha, U. I. *Keys to success or organizational and administrative cultures*. Kyiv: Vid-vo of the European university of finances, inform. systems. to the management and business, 2000. Print.

*Робота рекомендована до друку доц., канд. істор. наук Заборовським В. В.
Надійшла (received) 19.03.2015.*